

Ο σύγχρονος σχεδιασμός του Χώρου στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Σιόλας, Α. & Μπακογιάννης, Ε.

Η σημερινή εποχή και ο σχεδιασμός του χώρου στην Ελλάδα

Δυο λόγια σήμερα για το τι είναι ο σχεδιασμός του χώρου. Οι τοπογράφοι απομακρύνονται από το πλαίσιο του μετρητικού ορθολογισμού, σαν αποφασιστικό εργαλείο και παίρνουν το ρόλο του συνδιοργανωτή στις διαδικασίες που στοχεύουν στην παραγωγή του χώρου. Ποιος θα μπορούσε να αρνηθεί ότι όντως στην πράξη αν δεν λειτουργήσουν οι τοπογράφοι ως συνδιαμορφωτές του χώρου στην Ελλάδα περισσότερο ίσως από άλλες χώρες δεν υπάρχει προοπτική επιτυχημένου σχεδιασμού.

Δεν είναι τυχαίο ότι και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης απ' όπου εκπορεύονται και σήμερα οι κατευθύνσεις για διακυβέρνηση και εταιρικές σχέσεις με τον δημόσιο τομέα και την πόλη, υπάρχει επίγνωση αυτών των προβλημάτων, με τα θετικά και τα αρνητικά της γνωρίσματα. Μετά από αυτά τι είναι επομένως σχεδιασμός και ποιος ο ρόλος του σύγχρονου Τοπογράφου σε αυτόν. Είναι μια διαδικασία που έχει σχέση με το μέλλον και αποσκοπεί στην πραγματοποίηση αποφάσεων και δράσεων. Δεν αφορά απλά την πραγματοποίηση κάποιων σχεδίων, αλλά την επίλυση προβλημάτων και στην δημιουργία μιας μελλοντικής κατάστασης σχεδιασμού του χώρου, που είναι πιο επιθυμητή από την παρούσα.

Άρα ο σχεδιασμός του χώρου στοχεύει στην δομική μεταβολή των πραγμάτων. Με την διαδικασία αυτή επιτυγχάνονται από την μια πλευρά η στοιχειοθέτηση μιας μακροσκοπικής ενιαίας δυναμικής και από την άλλη η συγκρότηση ενός προγράμματος μικροπρόθεσμων ενεργειών. Μέσα στο γενικότερο πεδίο ευθύνης τους οι Τοπογράφοι δεν πρέπει να είναι μόνο αποτελεσματικοί, να παράγουν ένα επαγγελματικό προϊόν και να λειτουργούν ομαλά ως ουδέτερα στοιχεία για την επίτευξη δεδομένων και καλά καθορισμένων στόχων. Εκ των πραγμάτων πρέπει να εμπλέκονται συστηματικά στη διαμόρφωση της ίδιας της πορείας, ενώ αποτελούν τους εκφραστές εναλλακτικών λύσεων και μπορούν να γίνουν εκφραστές κάποιων μελλοντικών προτύπων ανάπτυξης.

Αντίστοιχος είναι και ο προβληματισμός για το περιβάλλον, και το περιβάλλον διαχέεται σε πολλά γνωστικά αντικείμενα.

Οι αρμοδιότητες του Αγρονόμου και Τοπογράφου Μηχανικού στους μεγάλους Δήμους της Χώρας

Σήμερα οι βασικές αρμοδιότητες του Αγρονόμου και Τοπογράφου Μηχανικού περιλαμβάνουν μια σειρά από εργασίες, όπως η παρακολούθηση της εξέλιξης των Ρυθμιστικών Σχεδίων (όπου υπάρχουν) και των τυχόν αναθεωρήσεων του, η συμμετοχή

στις διαδικασίες αναθεωρήσεων Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου η παρακολούθηση των πολεοδομικών μελετών επεκτάσεως Σχεδίου Πόλεως, η σύνταξη μελετών αναθεώρησης του Σχεδίου Πόλεως. Παράλληλα συμβάλει στην κατάρτιση πολεοδομικών μελετών που αφορούν επεκτάσεις και τροποποιήσεις του Ρυμοτομικού Σχεδίου της Πόλης, καταθέτει προτάσεις για αλλαγή όρων δόμησης, συντάσσει πολεοδομικές μελέτες και προγράμματα αναβάθμισης της πόλης. Επίσης, συμβάλει στην δημοσιοποίηση και προβολή των πολεοδομικών προτάσεων και μελετών, αναλαμβάνει την επικοινωνία με πολίτες και φορείς και γενικότερα την ενημέρωση των ενδιαφερομένων. Συμμετέχει σε έρευνες για πολεοδομικά θέματα σε συνεργασία με τους κατάλληλους φορείς, Μελετά τις τροποποιήσεις πολεοδομικού σχεδιασμού και προωθεί τις διαδικασίες θεσμοθέτησης και πραγματοποιεί τον έλεγχο μελετών μεμονωμένων πράξεων εφαρμογής που εκπονούνται από ιδιώτες.

Σε δεύτερο στάδιο μελετά αναπλάσεις οδών, πεζοδρομήσεις κλπ, μεριμνά για την συνηγορία του Δήμου σε περιπτώσεις μεταφοράς συντελεστή δόμησης, προγραμματίζει την προώθηση απαλλοτριώσεων μετά από καθορισμό αξιολογικών κριτηρίων με βάση τις ανάγκες της πόλης και συντάσσει πίνακα προτεραιότητας υλοποίησης των διαταγμάτων ρυμοτομίας, βάσει του οποίου προωθούνται οι πράξεις αναλογισμών.

Σε τρίτο στάδιο μελετά και συνεργάζεται με λοιπούς φορείς για θέματα θεσμοθέτησης θέσεων σταθμεύσεως αυτοκινήτων (υπογείων, υπέργειων ή υπαιθρίων), καταθέτει εισηγήσεις για ονομασίες οδών και πλατειών πραγματοποιεί διορθώσεις αριθμώσεως των οικοδομών και προωθεί τις διαδικασίες ονομασίας ή μετονομασίας κοινοχρήστων χώρων. Επίσης, χορηγεί βεβαιώσεις και πληροφορίες στους Δημότες σχετικά με ονόματα δρόμων και αριθμούς οικοδομών. Μελετά άλλες ενδεικτικές πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους και παρέχει βεβαιώσεις σε δημότες «περί μη ρυμοτόμησης του ακινήτου τους» προκειμένου να λάβουν μέρος σε δημοπρασία αγοράς ακινήτου από το Δήμο. Παρακολουθεί τις μελέτες κατεδαφίσεως ρυμοτομούμενων κτιρίων, αποσαφηνίζει τα όρια του Δήμου, τηρεί αρχείο αποφάσεων Διοικητικών Δικαστηρίων για παροχή σχετικών πληροφοριών και βεβαιώσεων σε δημότες και λοιπές υπηρεσίες. Τέλος, καταγράφει τους ιδιωτικούς δρόμους των σκεπασμένων ρευμάτων και όλων εν γένει των χώρων που για διάφορους λόγους έχουν παραμείνει σε κοινή χρήση και που σύμφωνα με το Ν.1337/1983 περιέρχονται στην κυριότητα του Δήμου.

Αρμοδιότητες του Αγρονόμου και Τοπογράφου Μηχανικού σε μικρότερους Δήμους

Με το νόμο Καποδίστρια δημιουργήθηκε ένας πολύ μεγάλος αριθμός Δήμων που προέκυψε από συνενώσεις κοινοτήτων μεταξύ τους ή με συνενώσεις οικισμών με Δήμους ή με συνδυασμούς αυτών. Οι τεχνικές υπηρεσίες των μικρών - σε υποδομή και στελέχη - Δήμων, αλλά μεγάλων σε χωρική ενότητα στελεχώνονται ως επί το πλείστον από μια μικρή ομάδα μηχανικών στην οποία συνήθως μετέχει και κάποιος Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός. Υπάρχουν και περιπτώσεις όπου τεχνικές υπηρεσίες Καποδιστριακών Δήμων έχουν μόνο ένα μηχανικό και μπορεί να τυχαίνει να είναι και Αγρονόμος Τοπογράφος. Στις περιπτώσεις αυτές ο ρόλος του είναι πολύ πιο σημαντικός και η απασχόληση του αντικειμένου του πολύ πιο ευρύτερη. Σε έρευνα που

πραγματοποιήθηκε στους Δήμους Νέας Ερυθραίας, Πόρου, Λαυρίου και Γαστούνης, ο Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός εκτός των άλλων κάνει έλεγχο τοπογραφικών, όρων δόμησης (για την έκδοση οικοδομικών αδειών), αναλαμβάνει τη διαδικασία χαρακτηρισμού, επιβολής προστίμου, κατεδάφισης ή εξαίρεσης από κατεδάφιση αυθαιρέτων κατασκευών, καταρτίζει και εκδίδει πράξεις αναλογισμού, προσκύρωσης και τακτοποίησης οικοπέδων, χορηγεί βεβαιώσεις τελεσιδικίας πράξεων αναλογισμού αποζημίωσης και συντάσσει πρωτόκολλο αδυνάτου τακτοποίησης οικοπέδου. Παράλληλα επιμελείται της διαδικασίας οικοδομησιμότητας τυφλών οικοπέδων, χορηγεί βεβαιώσεις όρων δόμησης, διατηρητέων κτιρίων, πλάτους οδού, πρασιάς, στοάς. Τέλος, Συντάσσει διαγράμματα εφαρμογής και τεχνικών εκθέσεων, τοπογραφικά διαγράμματα και υψομετρικές οριζοντιογραφίες και τοποθετεί ρυμοτομικές και οικοδομικές γραμμές στα διαγράμματα.

Τι σπουδάζει ο Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός στη Σ.Α.Τ.Μ.

Ο Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός αποτελεί βασική και κομβικού χαρακτήρα ειδικότητα Μηχανικού του Χώρου. Η ειδικότητα αυτή καλύπτει τις ανάγκες μελετών και κατασκευών στο χώρο είτε αυτόνομα είτε, πολλές φορές, και σε διεπιστημονική συνεργασία με Μηχανικούς άλλων ειδικοτήτων, όπως είναι οι Πολιτικοί Μηχανικοί, οι Αρχιτέκτονες και άλλοι. Η Εφαρμοσμένη Επιστήμη του Αγρονόμου και Τοπογράφου Μηχανικού συντίθεται από επιμέρους επιστημονικά αντικείμενα όπως είναι η Γεωδαισία, η Φωτογραμμετρία, η Φωτοερμηνεία-Τηλεπισκόπηση, η Χαρτογραφία, η Επιστήμη της Γεωγραφικής Πληροφορίας και τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών, το Κτηματολόγιο, η ανάλυση, ο σχεδιασμός και η οργάνωση του πολυδιάστατου χώρου, καθώς και η μελέτη Συγκοινωνιακών, Υδραυλικών και Τεχνικών Έργων.

Κομβικό σημείο και πλεονέκτημα της ειδικότητας του Αγρονόμου και Τοπογράφου Μηχανικού αποτελεί η υψηλού επιπέδου αντίληψη και γνώση των χωρικών ιδιοτήτων του γεωγραφικού χώρου και της ακρίβειάς τους αφενός, και η ικανότητα άρτιας περιγραφής και ολοκλήρωσης της γεωπληροφορίας σε συστήματα γεωπληροφορικής αφετέρου. Ειδικότερα τα τελευταία 15 έτη, όλα τα παραδοσιακά αντικείμενα της Σχολής έχουν αποκτήσει νέα διάσταση και δυνατότητες, κυρίως με τη είσοδο σύγχρονων τεχνολογιών, όπως της δορυφορικής τεχνολογίας, των ψηφιακών συστημάτων, της πληροφορικής και των τεχνολογιών γνώσης.

Πιο συγκεκριμένα ο Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού ασχολείται με μαθήματα και γνωστικές περιοχές, της Πολεοδομίας, Χωροταξίας, Εφαρμογών Πολεοδομικού Σχεδιασμού, Αστικής Γεωγραφίας, Οικονομικής Γεωγραφίας, Μεθόδων Σχεδιασμού του Χώρου, Γεωγραφίας και Ανάλυσης χώρου, Κοινωνιολογίας και Γεωγραφίας των Μεταφορών με τη χρήση νέων μεθόδων διδασκαλίας, διαδραστικών παραδόσεων, μη διαχωρισμού θεωρίας και ασκήσεων και χρήση νέων τεχνολογιών όπως τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών, τα τελευταία σχεδιαστικά προγράμματα και τα μοντέλα έξυπνων λογισμικών στις βάσεις δεδομένων.

Ορισμένες σκέψεις ως επίλογος (ή όρια και πραγματικότητα)

Η απαρίθμηση των ενασχολήσεων των Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών στις διάφορες βαθμίδες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και τις προσπάθειες που γίνονται στη Σχολή των Αγρονόμων και Τοπογράφων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη ώστε να καλυφθούν κάποιες από αυτές, μας ωθεί στις εξής παρατηρήσεις:

Α. Οι Αγρονόμοι και Τοπογράφοι μέσα στο γενικότερο πεδίο της ευθύνης τους, δεν πρέπει να είναι μόνον αποτελεσματικοί ώστε να παράγουν ένα επαγγελματικό αγαθό ως ουδέτερα στοιχεία, αλλά να εμπλέκονται συστηματικά στη διαμόρφωση της ίδιας της πορείας της παραγωγής του χώρου.

Β. Τα όρια μιας επιστήμης εξαντλούνται πολλές φορές πριν από τα όρια του επαγγέλματος, πέρα από αρμοδιότητες και δικαιώματα που η ζωή έχει αποδώσει. Πολλές φορές οι προσωπικές πνευματικές δυνατότητες καλύπτουν την εμφανή διαφορά ανάμεσα στην επιστήμη και στις αρμοδιότητες.

Γ. Προκύπτει ένα εμφανές πρόβλημα για τους διδάσκοντες στα αντίστοιχα μαθήματα χωροταξία, πολεοδομία, πολεοδομικές εφαρμογές, να τα οσμώσουν με τις υπόλοιπες ειδικότητες της Σχολής των Αγρονόμων και Τοπογράφων και να δώσουν στους σπουδαστές να καταλάβουν την ολότητα και την πολυπλοκότητα του σχεδιασμού του χώρου.

Δ. Είναι προφανές ότι δεν πρόκειται να αντικατασταθούν οι πολεοδόμοι-χωροτάκτες ως αμιγής κλάδος επιστήμης από άλλες ειδικότητες όσο κι αν αυτές θεραπεύουν ένα σημαντικό τεχνικό μέρος αυτών.